

«De norske atom-
anleggene må miljø-
konsekvensutredes før
regjeringen kan vurdere å
gi dem drifts-koncesjon.»

EIN HÅNDLYKKEN,
LEDER I NATUR OG UNGDOM

Innhold:

Elg i hageasyl

Hva gjør en fornuftig elg
før elgjakten? Drar til
Danmark selvsagt.

• side 2

Rike NIKU-funn

Etter at ti prosent av arealet
er undersøkt, har NIKU
registrert over 400 auto-
matisk fredete kulturminner
i det planlagte skytefeltet
i Hedmark.

• side 5

Selg Monsanto- aksjene!

Deutsche Bank har advart
mot å kjøpe Monsanto-
aksjer. Naturvernforbundet
ber nå regjeringen om å selge
sine. Men det er etiske, og
ikke økonomiske motiver
som ligger bak kravet.

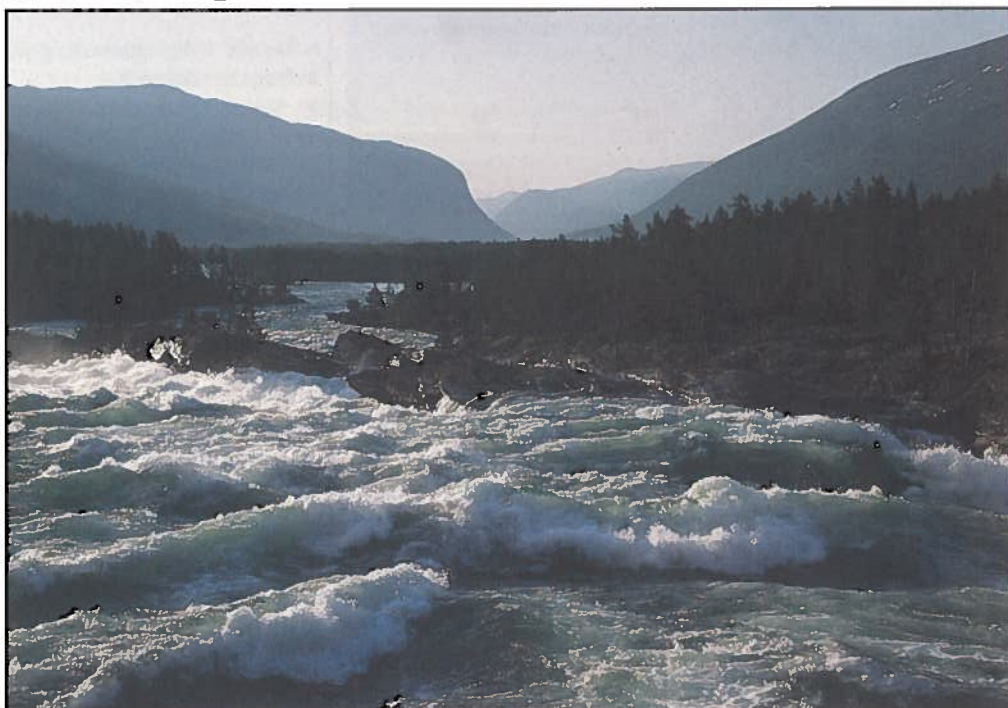
• side 5

Aksjoner mot genmat

150 aksjonister sitter nå
klare til å slå til på kort
varsel dersom det viser seg
at det finnes genmodifisert
mat i norske butikker.

• side 8

Penger, politikk og paragrafer bestemmer

Lønner det seg å bygge ut Øvre Otta, eller gjør det ikke? (Foto: Bård Løken, Samfoto)

Sist uke ble det kjent at ledelsen
i Opplandskraft går inn for halv utbygging
av Øvre Otta. Dermed er det klart for
omkamp i den mest kontroversielle
vannkraftsaken i Norge etter Alta-
utbyggingen. Å slå fast hvordan det går
er fortsatt en jobb for spåmenn.

Det som tidligere ikke lønte seg
i det hele tatt er blitt til «det mest
lønnsomme vannkraftprosjektet
i Norge», ifølge informasjonssjef
Inge Møller i Opplandskraft.
Hvem skal man tro på - og, ikke
minst, når skal man tro på dem?
Øvre Otta-kampen er penger,
politikk, prosedyrer og para-
grafer.

• side 4 og 5

Norske bedriftsbøller på bortebane

Med bistandsmidler og annen kapital i lomma
kan norske bedrifter ture frem i utlandet på
en måte som aldri ville gått her hjemme.
Miljø, helse, sikkerhet og menneskerettig-
heter er blant de områdene man kan ta
relativt lett på, ikke minst i mange svakere-

stilte land. Et nytt ombud kan sette en
stopper for dette. For eksempel vil ikke Norsk
Hydro kunne etablere seg på Island dersom det
umuliggjør landets oppfølging av Kyoto-avtalen.
LO er positive til forslaget, mens NHO er svært
lite begeistret.

• side 3

Natur & miljø Bulletin

utgitt av Norges Naturvernforbund

Redaktør: Tom Erik Økland

Redaksjon: Jens Petter Toldnæs,
Kristian Jahre

Adresse: Postboks 342
Sentrum, 0101 Oslo.

Besøksadresse:
Skippergata 33

Tlf: 22 40 24 00.

Faks: 22 40 24 10.

Direkte: 22 40 24 + 25 (Økland),

23 (Toldnæs), 24 (Jahre)

E-post: redn@online.no

Neste utgave: 8.10.1999.

Abonnement:

199/år (privatpersoner),
500/år (bedrifter)

Annonser: Tlf: 23 12 20 70.

Faks: 23 12 20 71.

Trykking: Gan Grafisk.

Trykket på 100% resirkulert papir.

Norges Naturvernforbund:

Samme postadresse som N&M

Bulletin.

Web: <http://www.naturvern.no>

E-post: naturvern@naturvern.no

fagpressen

Krabbegir

Det er høst og krabbetid - et høydepunkt for mange av oss med sans for mat fra naturen. Men vi må passe på hvor krabbene kommer fra så vi ikke får varige mén av å spise dem.

Skjønt det er nok ikke fullt så farlig med oss - det er verre med de barna vi ikke har fått ennå. Gravide bør være spesielt forsiktige - ikke bare med krabber, men også med flere typer innsjøfisk.

Sopp er en annen delikatess høsten har å by på. Mange steder er soppen aldeles utmerket - andre steder inneholder den flere hundre tusen bequerell Cesium per kilo sopp. Da nytter det ikke med soppbok og soppkontroll for å finne ut hva som er spiselig.

For den som har färikål som høstens høydepunkt er det betryggende å vite at den såkalte nedføringen med berlinerblätt ser ut til å virke etter bare fire uker. På den måten slipper vi å innlemme en kostbar Alessi-geigerteller i husgerådet.

Det er fryktelig trist når det vi tenker på som den reneste maten, nemlig den rett fra naturen, er skadelig for oss. Fra Færøyene finnes det allerede undersøkelser som viser at barn har fått adferdsforstyrrelser som en følge av miljøgifter, herunder PCB, i mat fra havet. Slike fakta burde gi andre forstyrrelser i adferden også. Det burde forstyrre adferden til store multinasjonale konsern som mot bedre vitende har vært med på å forgifte naturen vår. Det burde forstyrre adferden deres dithen at de sa «dette beklager vi, og dette vil vi være med å rydde opp i» istedet for feigt å snike seg unna ansvaret.

Det burde forstyrre adferden til politikere også. Politikere som, nok i mange tilfelle synes at den rådende situasjon er uheldig, men som likevel ikke evner å skjønne at det må gjøres noe nå. Derfor heier vi litt ekstra på Hallgeir Langeland som forteller at SV har foreslått 141 millioner kroner ekstra til SFT neste år.

Pengene skal brukes til å rydde opp i PCB-skandalen langs kysten. Det er fryktelig mye penger selvsagt, men ved å selge Monsanto-aksjene sine kunne jo regjeringen fått finansiert en god del av utgiften. Forøvrig utgjør 141 millioner kroner omlag 1 prosent av de totale opprydningskostnadene på 15 milliarder. Det er sikkert bare å sitte å vente litt til. Så kommer Monsanto og Bayer med de resterende 99 prosent.

Deilig å være elg i Danmark

Danmark har fått sin første elg - og sitt første elgskilt!

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

- Den er nylig obsevert og jeg tror den har det godt.

Slik observerer Linda Terkelsen ved Skog og Naturstyrelsen i København statusen til Danmarks første elg. Ihvertfall på så lenge som noen kan huske.

Skogens, eller skovens, konge hadde ikke tid til å vente på den nye Øresundsbrua. I stedet svømte den over Øresundet på høyde med Helsingborg. Om det var en gryende forutelse om den forestående svenske elgjakten, samt det faktum at blide dansker ikke driver med denslags,

er ikke godt å si. Elgen er i hvertfall blitt svært godt motatt, og den illegale innsvømmingen holder i øyeblikket til på nordre Sjælland - trolig beitende på en gyvelhekk i et slags hageasyl.

I anledning faunaforøkelsen har Danmarks Naturfredningsforening overrakt landets første elgskilt til Frederiksborg kommune. Under en høytidelig seremoni ble skiltet montert på veien mellom Helsingør og Fredriksborg.

- Jo, den har fått en viss oppmerksomhet. Nå får vi bare håpe at den klarer seg, sier Camilla Bjørklund i foreningen til N&M Bulletin.

3M

Jernbaneverket

Vi utvikler det nasjonale jernbanelivet for det 21. århundre og for miljøvennlig transport

Jernbaneverket

Vil ta miljøsvin på bortebane

Med statlige eksportkreditter og bistandsmidler i lomma kan norske bedrifter i utlandet blåse i hensyn til miljø, helse, sikkerhet eller menneskerettigheter. Det kan det bli slutt på, hvis et nytt forslag fra ForUM går gjennom.

N&M Bulletin
RUTH SCHUKALLA

Forslaget som lanseres i disse dager, er utarbeidet av «Arbeidsgruppa om Internasjonalisering av Norsk Næringsliv» i ForUM for utvikling og miljø. Den er basert på et initiativ i EU-parlamentet tidligere i år, som tar sikte på å utarbeide felles europeiske retningslinjer for EU's multinasjonale selskaper. På samme måte bør den norske stat gi retningslinjer for norske etableringer i utlandet, mener ForUM. Ifølge forslaget skal retningslinjene håndheves gjennom et ombud for menneskerettigheter og norsk økonomisk engasjement i utlandet. Ombudet skal gi råd og veiledning, kontrollere brudd på retningslinjene og, ved gjentatte brudd, iverksette sanksjoner.

Sanksjoner

Selv om flere multinasjonale selskaper har utarbeidet egne retningslinjer, «codes of conduct»,

som går lengre enn lovverket i vertslandet, er det ingen garanti for overgrep mot mennesker og miljø, mener ForUM.

- Felles for de fleste frivillige retningslinjer er at de bare følges opp internt, uten verken deltakelse fra de som berøres av virksomheten eller noen uavhengig tredjepart, skriver ForUM i forslaget sitt. Derfor vil de ha på plass en formalisert klageinstans.

- Det bør ikke være som i dag at representanter fra frivillige organisasjoner klager og løper mellom ulike instanser. Det er statens oppgave å uttrykke ønsker

og krav for norsk næringsliv i utlandet og i forhold til miljø og menneskerettigheter. Vi foreslår ulike sanksjonsmidler for bedrifter som bryter disse retningslinjene, sier Tarjei Leer-Salvesen i ForUM.

Som et eksempel nevner han muligheten for å kutte ut økonomisk drahjelp: ombudet kan be offentlige instanser som NORAD, Norges Eksportråd og andre om å holde tilbake støtte. En annen sanksjonsmulighet er å la være å gi administrativt og politisk hjelp fra Norges utenriksstasjoner, konsulater og «døråpnerdelegasjoner» med politikere og næringslivsrepresentanter, mener han.

Vil eksportere norske standarder

ForUMs forslag til retningslinjer baseres på prinsipper i norsk politikk og internasjonale konvensjoner og avtaler. En bedrift skal ikke delta i aktiviteter som

skader vertslandets internasjonale forpliktelser:

- Norsk Hydro bør for eksempel ikke kunne etablere seg på Island, hvis det umuliggjør landets oppfølging av forpliktelsene fra Kyoto-avtalen, sier Leer-Salvesen.

Som en tommelfingerregel bør norske standarder for helse, miljø og sikkerhet legges til grunn for etableringer i andre land, mener han. Når det er forbudt å bruke kadmium i plastproduksjon i Norge, bør det samme også gjelde for norsk plastproduksjon i andre land. Det samme gjelder asbest: NORAD bør ikke støtte bedrifter som bruker asbest i utlandet. Men det kan ikke gjelde alltid: det kan også tenkes, at en er nødt å bruke et plantevernmiddel som er forbudt her, i utlandet på grunn av klimatiske eller andre forhold. Det er ombudet som bør foreta slike vurderinger, mener Leer-Salvesen.

Næringslivet vil passe seg selv

Næringslivet er ikke begeistret for forslaget. NHO foretrekker frivillige pålegg basert på moralsk ansvarsfølelse framfor krav og sanksjoner. LO derimot, mener forslaget er veien å gå.

Direktør Jon Veia i NHO mener at ombudsforslaget har mange svakheter:

- Det er mange uklarheter og praktiske problemer knyttet til en slik ordning. En må være klar over den vil være ganske krevende. Og spørsmålet er: Er det dette vi trenger? Tilfører det næringslivet noe nytt? Vi mener å se flere eksempler på at norske bedrifter allerede tar samfunnsansvar, og vi har kommet langt i å ta tak i utfordringene. Mynighetene bør oppmuntre til dette gjennom bistandsbudsjettet.

Det er også et arbeid på gang med sertifisering av norske bedrifter i utlandet. Det tror vi kan ha positiv effekt, sier han.

- Frivillige ordninger er best

Jon Veia mener at frivillige ordninger vil være mest hensiktsmessig for næringslivet, og nevner bedriftenes egne retningslinjer som eksempel.

- Men det kan være større transparens der ulike aktører kan se om bedriftene etterlever det de tar til ordet for. Dette vil også gjøre det enklere for NGO'ene å etterprøve dem. En kan også forbedre rapporteringsordningene, sier han.

Forslagene har strandet

Veia sier at han ikke vil være forutinntatt, og at han er åpen for alle forslag. Nå bør en avvente flere forslag fra arbeidsgruppene

i KOMPAKT, et forum for debatt mellom myndigheter, næringsliv og de frivillige organisasjoner.

I løpet av de siste tjue år er det blitt gjort flere forsøk på å regulere multinasjonale selskaper i ILO og FN-systemet. Forslagene har strandet, hovedsakelig fordi partene ville ikke gå bort fra prinsippet om frivillighet

LO positiv

Nestleder i LO's internasjonale avdeling, Karin Theodorsen forteller at LO støtter ombudsordningen:

- Vi synes det er en god idé som det kan være verdt å jobbe videre med, sier hun. I et brev til Utenriksdepartementet oppfordrer Landsorganisasjonen regjeringen til å «stille krav om respekt for faglige rettigheter til næringslivet ved etableringer i utlandet, ikke minst når norske selskaper nyter godt av statlige støtteordninger».

Omkampen om Øvre Otta er allerede godt i gang

En knallhard og kompleks kraftkamp om Øvre Otta er igang. En halv utbygging var tidligere ikke verdt å diskutere, ifølge Opplandskraft. Nå er dette blitt det «mest lønnsomme kraftprosjektet i Norge». Stadig ifølge Opplandskraft.

N&M Bulletin
JON BJARTNES

Tilhengere og motstandere av Øvre Otta-utbygging er omtrent som de var da du hørte om dem sist: Ikke enige om noe som helst. De argumenterer forskjellig om absolutt alt, fra miljøkonsekvenser og økonomi til hvilken beslutningsprosedyre og lovanvendelse saken krever. Her er en forsøksvis oppsummering:

Penger...

Etter å ha protestert kraftig mot Stortingets halvering av prosjektet i vår, mener Opplandskraft nå at også en halv utbygging av Øvre Otta vil være lønnsom. Selskapet har foreløpig ikke lagt noen endelige tall på bordet, men det er klart at kostnadene ved utbyggingen vil ligge rundt en milliard kroner. Ved flere anledninger de siste dagene er informasjonssjef Inge Møller i Opplandskraft sitert på at Øvre Otta er «det mest lønnsomme vannkraftprosjektet i Norge».

Og da står det dårlig til med de andre, om vi skal dømme etter tall fra motstanderne. De opererer nå med minst tre ulike regnestykker, som alle konkluderer med at en Øvre Otta-utbygging er dårlig butikk både for samfunnet som helhet og for eierne av Opplandskraft.

Når det gjelder økonomien er det nok mer ufred i vente: Fortsatt har hverken tilhengere eller motstandere endelige kostnadsberegninger å forholde seg til. Dessuten vil alle prognosemakere

være nødt til å spekulere i hvordan det vil gå med kraftpris, renteføtter og andre faktorer, som hver for seg er nok til å snu konklusjoner på hodet.

...miljø...

Hvilke miljøkonsekvenser den halve utbyggingen kan få blir også et stridstema, når Opplandskraft etter hvert får lagt fram sine reviderte planer. Et stalltips er at det kommer til å handle mer om kraftlinjer og villrein i omkampen enn det gjorde i forrige runde. I innspurten foran stortingsbehandlingen i vår, klaget Samarbeidsrådet for Naturvernssaker den planlagte kraftlinja inn for Bern-konvensjonen, med begrunnelsen at linja kan avskjære 25 prosent av vinterbeitet til villreinstammen i området. Villreinen er en vår skapning som er hardt presset fra før. Hvordan den vil reagere på ei ny kraftlinje er tilstrekkelig usikkert til at det garantert blir diskusjon også om dette. Uansett hva Bern-konvensjonens representanter konkluderer med, vil mange lese konklusjonen med lupe.

Det som videre er sikkert er at sideelvene høyt oppe i vassdraget, som Tora, Føysa og Vulu, nå ikke blir berørt. Men nede i dalen vil utbyggingen blant annet ramme fosser som Høgfossen og Dønfossen, og føre til neddemning av Heggjåbotnvatnet. Dessuten blir det store steintipper i fjellet. Meningene kommer fortsatt til å sprike om hvor ille dette er, for eksempel for turismen.

...prosedyre før søknaden går...

Hvem som skal vurdere miljøkonsekvensene, hvor grundig og på hvilken måte er blant spørsmålene i den neste store avdelingen for ikke fastlagte variabler. Akkurat nå handler en av de største «del-kranglene» i Øvre Otta-saken om hvilken prosedyre som skal følges i den videre saksbehandling.

Første trinn vil uansett handle om selskapet Opplandskraft og dets forhold til eierne sine. Før den reviderte konsesjonssøknaden går til energiminister Marit Arnstad, må den stemples godkjent av kraftselskapets eiere. Eierne av Opplandskraft er tre fylkeskommuner; Oppland, Hedmark og Akershus, pluss Oslo kommune. Hver av eierne må velge sin prosedyre for behandling av saken. Som bedriftseiere vil de trolig være mest interessert i den økonomiske siden av saken. Men det kan gå politikk i saksbehandlingen allerede her.

Hver av eierne er utstyrt med vetoett mot utbyggingsplanene. Tidligere har flertall i de aktuelle forsamlingene gått inn for full utbygging. I Hedmark er situasjonen etter fylkestingsvalget den at utbyggingsmotstanderne i SV har havnet i vippeposisjon. De nærmeste dagene skal SV forhandle med Arbeiderpartiet om samarbeid for de neste fire åra.

– I disse forhandlingene kan det bli aktuelt å stille politiske krav. Veto mot Øvre Otta-utbygging er ett av de kravene vi vurderer å stille, sier leder Helge Bjørnsen i Hedmark SV til N&M Bulletin.

Men i lokalpolitikken pleier forhandlinger mellom partiene å ende med at man fordeler taburetter, heller enn å enes om standpunkter. Derfor regner utbyggingsmotstanderne med at deres beste sjanse overfor fylkespolitikkerne er å så alvorlig tvil om økonomien i prosjektet.

– Vi kommer til å be om møter med fylkespolitikkerne for å legge fram de beregningene som viser hvor dårlig økonomi det er i dette prosjektet, sier Naturvernforbundets tidligere generalsekretær Terje Kronen. Han har vært sentral i ad hoc-organisasjonen Vern Øvre Otta, og uttaler seg nå på vegne av Naturvernforbundets vassdragsvernrad.

...når søknaden skal behandles...

Dersom eierne velger å støtte Opplandskrafts søknad, havner saken på bordet til olje- og energiminister Marit Arnstad. Der kan den bli liggende lenge. Olje- og Energidepartementet har ingen generell tidsfrist for behandling av slike saker, men hvis det går mistenkelig sakte kan Stortinget finne på å stille statsråden til ansvar. Det er uansett ingen grunn til å tro at utbyggingsmotstanderne Arnstad kommer til å forsere behandlingen av saken.

Utredningen av utbyggings samfunnsøkonomiske og miljømessige konsekvenser er det Norges Vassdrags- og Energidirektorat (NVE) som skal stå for. Men først skal departementet instruere NVE om hvordan denne jobben skal gjøres. For å risikere minst mulig heft kommer Opplandskraft til å hevde overfor departementet at utredningsjobben stort sett allerede er gjort, i forbindelse med den forrige utbyggingsøknaden. Elvevernerne vil på sin side kreve full utredning av miljøkonsekvensene ved det nye forslaget. Byråkrater og politikere i departementet velger nok å posisjonere seg slik at de er minst mulig utsatt for kritikk. Eventuelle innspill fra for eksempel Bern-konvensjonen kan komme til å bli en faktor her.

Når NVE har sagt sitt, kan saken avgjøres av regjeringen. Kanskje...

...og til slutt litt mat for juristene

Stortingsflertallet som halverte Opplandskrafts utbyggingsfor-slag, det vil si Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet, gikk ut fra at den videre behandlingen av saken kunne foregå som en såkalt planendring. Det vil si at saksbehandlingen er opp til embetsverket, og at Stortinget for sin del er ferdig med hele Øvre Otta.

Men her er oppfatningene delte. Ifølge Vassdragsreguleringsloven skal Stortinget gi eller nekte konsesjon til en utbygger ved å svare ja eller nei til ferdig utredede spørsmål. Og Stortinget er aldri blitt forelagt noe ferdig utredet spørsmål om den halverte utbyggingen. Jus-professor Carl August Fleischer er blant dem som har sagt at riktig lovanvendelse ville være en full, ny konsesjonsbehandling. Andre mener at saken ikke skal behandles etter Vassdragsreguleringsloven, men etter Vassdragsloven, som ikke har samme bestemmelser.

Altså: Dersom eierne velger å støtte Opplandskrafts søknad, og dersom Olje- og Energidepartementet velger å godkjenne søknaden, kan utbyggingsmotstanderne prøve å få saken inn for retten. Dersom retten så havner på samme standpunkt som Carl August Fleischer, kan det gå mot enda en omkamp, denne gang inkludert stort sett alle de aktørene du har lest om i denne artikkelen, pluss Stortinget til slutt. En eller annen gang i neste årtusen... ■

Rike kulturfunn i Gråfjellet i Hedmark

Etter at 10 prosent av Forsvarets planlagte skytefelt i Hedmark er undersøkt, er det registrert over 400 automatisk fredete kulturminner.

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

I dag bor det både bjørn, ulv, gaupe og jerv i området der forsvaret vil bygge skytefelt i Hedmark. Ellers regnes Gråfjellet som forholdsvis øde. Nye undersøkelser fra Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) viser imidlertid at området for 5 - 6000 år siden kan ha vært et viktig bosted også for mennesker.

– Ja, det stemmer at vi har funnet en del gamle steinalderboplasser i Gråfjellet. Det kan tyde på at området, som vi kjenner som utmark, tidligere har vært viktig for både fangst og bosetning, sier NIKU-forsker Ole Risbøl.

Risbøl leder et ti-manns stort korps som denne uka avslutter ni ukers registrering av kulturminner i Gråfjellet. Undersøkelsene fortsetter neste år og er en del av utredningsarbeidet forsvaret er

pålagt i forbindelse med etablering av skytefeltet. Hedmark fylkeskommune er oppdragsgiver for registreringene, og forsvaret betaler gildet. Et kulturminne er definert som spor etter menneskelig aktivitet fra før reformasjonen, altså fra før 1537.

Unikt kildemateriale

Så langt har Risbøl undersøkt omlag 10 prosent av skytefeltets i alt 250 kvadratkilometer, og det er registrert drøyt 400 såkalte automatisk fredete kulturminner. Resultatene av registreringene skal være med å legge premisene for bruken av arealene innenfor skytefeltet.

– Resultatet av registreringen er et unikt kildemateriale å jobbe videre med. Arbeidet er uhyre spennende og kan etterhvert fortelle oss masse både om bruken av området og lokaliteter for de ulike typene kulturminner, sier Risbøl.

I tillegg til allerede nevnte

steinalderbosetninger er det funnet spor etter jernutvinning fra sein vikingtid og tidlig middelalder.

Tap-vinn situasjon

– Hvor store er konfliktene mellom skytefeltet og kulturminnene i området?

– Det er for tidlig å si noe om. For det første gjenstår det masse registrering. For det andre vet vi ennå ikke hvor skytebanene skal legges. Utfordringene blir å finne løsninger som blir så lite konfliktfylt som mulig. Vern av kulturminnene har øverste prioritert. Dernest er det viktig å legge skytefeltets anlegg slik at de berører minst mulig kulturminner, sier Risbøl.

– Hva skjer med kulturminner der forsvaret vil bygge et eller annet?

– Før de kan bygge noe som helst, må kulturminnet frigis. Før det kan gjøres, er utbygger - i dette tilfellet forsvaret - pålagt å gjøre arkeologiske undersøkelser og dokumentere kulturminnet. Dermed blir området gravd ut, og det enkelte kulturminnet opphører å være et kulturminne. Men samtidig øker det kunnskapen om plassen. Det er altså en tap-vinn situasjon, sier Risbøl. ■

– Selg Monsanto-aksjene nå!

Det er uholdbart at den norske oljerikdommen brukes til å investere i et selskap som har forgiftet norske fjorder med PCB, mener Naturvernforbundet.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Landstyret i Norges Naturvernforbund oppfordrer regjeringen til umiddelbart å sørge for at Statens Petroleumsfond selger

sine aksjer i det multinasjonale storselskapet Monsanto.

I et brev til statsminister Kjell Magne Bondevik påpeker organisasjonen at myndighetene må ta ansvar for at Petroleumsfondet ikke investerer i i Monsanto eller

andre storaktører innen kjemikalieproduksjon som kan ha negative langtidsvirkninger på naturmiljøet.

I brevet nevnes konkret selskapene Bayer og Rhône Poulenc, begge selskaper som har vært med å levere produkter som har forgiftet og ødelagt livet i norske fjorder.

Naturvernforbundet jobber nå med å få sentrale og lokale myndigheter til å saksøke Monsanto for milliardkostnadene som er knyttet til opprydningen av PCB-

forurensningen langs hele kysten. Organisasjonen har fått utarbeidet en juridisk betenkning som viser at Monsanto etter all sannsynlighet visste hvor skadelig PCB-giften var lenge før den ble forbudt. ■

kjells markiser as
MARKISER PERSIENNER SCREEN INTERIØR
N-2834 Hummelen • Tel.: (+47) 61 13 40 00 • Fax: (+47) 61 11 06 40

Krever ny markalov

Den Norske Turistforening og Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) har vært i møte med statsminister Kjell Magne Bondevik for å overlevere krav om ny markalovgivning. Foreningene vil ha en lovgivning som kan:

- gi bymarkene faste, sikre grenser.
- prioritere friluftsliv og naturvern framfor andre interesser i bymarkene.
- overføre ansvaret for forvaltningen av bymarkene i miljøvernmyndighetene.
- muliggjøre totalvern av avgrensede områder for friluftsliv.

Statsministeren skal ifølge NOAs styreleder Line Andersen gitt uttrykk for stor forståelse for saken. Bondevik ba også organisasjonene arbeide videre blant annet gjennom planlovutvalget og arbeidet med Stortingsmeldingen om friluftsliv. ■

BRØVIG OFFSHORE ASA

Rådhusgaten 5b
N-0151 OSLO

Telefon: 23 10 09 00
Telefax: 23 10 09 10
E-mail: ewt-ops@brovig.no

BOGN OG FJORDANE FYLKESKOMMUNE

– Miljøpartiet redder svensk atomkraft

Det svenske Miljøpartiet mener et nytt skattesystem vil gjøre det enklere å legge ned kjernekraften i Sverige.

Folkaksjonen mot kærnkraft-kærnvapen mener imidlertid systemet gjør det vanskelige å legge ned kraftverkene.

N&M Bulletin
TOM E. NØRBECH

Den svenske regjeringen har planer om å endre skattesystemet for atomkraft etter påtrykk fra Miljøpartiet. Endringene er stikk i strid med tidligere signaler fra regjeringen, og Miljøpartiet mener det nå blir enklere å legge ned atomkraftverkene i Sverige. Men «Folkkampanjen mot kærnkraft-kærnvapen» anklager Miljøpartiet for å redde atomkraften.

Rimeligere erstatning?

For Barsebäckkraftverket, hvor man planlegger å legge ned den første reaktoren i desember, skriver Dagens Industri at den planlagte skatteøkningen innebærer en nedskrivning av framtidige forventede inntekter med 170 millioner kroner i året. Birger Schlaug fra Miljøpartiet

mener dette må medføre at verdien av atomkraftverkene faller. – Myndighetene kan derfor betale en lavere erstatningssum til eierne enn det tidligere har vært snakk om, sier han.

At erstatningssummen for Barsebäck blir minst mulig, er svært viktig for den videre nedlegging av Sveriges 12 atomkraftverk. Om man skulle betalt fire milliarder for nedleggingen av Barsebäck, slik det tidligere

har vært snakk om, ville prisen for Ringhalskraftverket blitt 20-25 milliarder.

Historisk blunder

Men Jorma Kahante, nestleder i «Folkkampanjen mot kærnkraft-kærnvapen», mener at Miljøpartiet ved sin støtte til skatteomleggingen gjør atomkraftmotstanden en bjørnetjeneste. Det nye skattefor-slaget innebærer at man ikke lenger legger skatt på kjernekraftsproduksjonen pr. kwh, men i stedet illegger eierne en fast skatt pr. reaktor. Mens Miljøpartiet mener dette nedskriver verdien av atomkraftverkene, mener Kahante omleggingen øker verdien og vil gjøre det dyrere for den svenske staten å legge ned atomkraftverkene.

– Miljøpartiet gjør et «historisk misstag», sier Kahante. ■

Norge tjener svenske atomkroner

Den norske stat har tidligere bestemt seg for ikke å bruke atomkraft. Via Statkraft tjener likevel norske myndigheter gode penger på atomkraft. Statkraft eier nemlig 21 prosent av Sydkraft, som igjen eier Barsebäck. Statkraft eies av Olje- og energidepartementet.

Hittil er det lite som tyder på at statsråd Marit Arnstad har tenke å overstyre Statkrafts ledelse og fraskrive seg retten til erstatning fra den svenske statskassen. Arnstad har ikke vært tilgjengelig for N&M Bulletin for kommentar. ■

Ulvehatere anmeldt

Foreningen «Nei til ulv i Østfold» er anmeldt for tyveri av Naturvernforbundet i Østfolds eiendom.

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

N&M Bulletin har tidligere skrevet om aksjonsgruppen «Nei til ulv i Østfold» som har stjålet og brukt konvolutter med Naturvernforbundet i Østfolds navn til utsendelse av eget materiell. Nå har fylkesleder Knut Magne Furuheim i Naturvernforbundet i Østfold anmeldt ulvehatene.

I tillegg til selve tyveriet mener Furuheim ulvehaterforeningen har krenket Naturvernforbundets integritet.

– Vi blir krenket fordi vårt

navn er satt i forbindelse med negativ propaganda vedrørende en utrydningstruet art som Norge har forpliktet seg til å bevare gjennom internasjonale avtaler, sier han.

Furuheim ble varslet om konvoluttyveriet av en grunneier som hadde mottatt materialet.

– Vi har litt problemer med å ta disse menneskene seriøst. Samtidig tar vi sterk avstand fra innholdet i oppropet, og vi håper personer med et nogenlunde balansert omdømme ikke lar seg forlede til å tro at vi står bak dette, sier Furuheim. ■

Kalenderen

24. - 26. september: Naturfilosofisk seminar på Finsehytta, Finse. Arr: Den Norske Turistforening, tlf: 56 52 67 32.

30. september: Befaring og foredrag om bioenergi på Energigården, Hadeland. Arr: Energigården, tlf: 61 33 60 90.

7. oktober: Seminar om biobrensel, Folkets Hus, Oslo. Arr: Norsk biobrenselforening (Nobio), tlf: 23 36 58 70

11. oktober: Seminar om hvordan plan- og bygningsloven kan bli et bedre verktøy for å sikre naturarven, Oslo. Arr: Samarbeidsrådet for Naturvernsaker, tlf: 22 82 28 80.

15. - 16. oktober: Seminar om Norges landbrukshistorie, Bryggens Museum, Bergen. Arr: Senter for bygdeforskning, tlf: 73 59 17 29.

15. oktober: Kurs om sunne hus og bærekraftig byggeri, Erga Gård, Rogaland. Arr: Kommunenes Sentralforbund og Erga Gård, tlf: 51 42 81 22

26. - 27. oktober: Konferanse om naturgass, Britannia Hotell, Trondheim. Arr: Norsk Petroleumsforening, tlf: 73 64 03 25.

17. november: Konferanse om klimaforskningen i Norge, Radisson SAS Scandinavia Hotell, Oslo. Arr: Norges forskningsråd, tlf: 22 85 87 84.

23. - 24. november: Seminar om framtidens transport av gods og mennesker, Bonnier Conference Center, Stockholm. Arr: MiljøRapporten, tlf: + 46 08 33 66 86

27. august - 1. september, 2000: Konferanse om naturvern i storbyen, Praha, Tsjekkia. Arr: Det Tsjekiske Miljøverndepartementet i samarbeid med naturvernorganisasjoner og lokale myndigheter, tlf: + 422 2491 1381

18. - 20. november, 2000: Konferanse om industriens strategi og tiltak for bærekraftig utvikling. Arr: Euro Environment Secretariat, tlf: + 45 99 35 55 55. ■

Nordvestlandet har verdens vakreste fjorder og fjell.

Fra 1. oktober tar Romsdalshalvøya vare på dem med en av Norges beste kildesorteringer!

Romsdalshalvøya Interkommunale Renovasjonsselskap
www.rir.no

NATURVERNFORBUNDET

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus

FYLKESSEKRETÆR

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) er fylkeslag av Norges Naturvernforbund. Med rundt 7.000 medlemmer er NOA den største frivillige naturvernorganisasjonen i distriktet. NOA har 12 lokallag og 7 faggrupper. I tillegg organiseres deler av virksomheten som eksternt finansierte prosjekter. NOA står nå overfor store og spennende oppgaver som gjør at vi har behov for å utvide staben, og vi søker derfor etter ny fylkessekretær.

Fylkessekretæren vil få svært varierte arbeidsoppgaver, med vekt på kontakt med, service overfor og oppfølging av lokallag, faggrupper og aktive sekretær; utarbeide og iverksette kontorrutiner, verving av nye medlemmer, salg av foreningens produkter

Vi ønsker oss en idealistisk anlagt person med interesse for naturvern med følgende egenskaper:

- Erfaring med/kjennskap til organisasjonsarbeide
- Gode samarbeidsevner
- Anlegg for å bygge opp, vedlikeholde og iverksette kontorrutiner
- Gode datakunnskaper
- Kompetanse/erfaring om off. forvaltning

Vi har ingen spesielle preferanser vedr. alder og kjønn, og er åpne for søkere med ulike erfaringer/bakgrunn.

Til den rette personen kan vi tilby åremålsstilling (2 års periode, med mulighet for fornyelse)
Lønn: kr 200.000 – 240.000, etter kvalifikasjon
Allsidig og meningsfylt arbeid i et lite, men godt miljø

Tiltredelse så snart som mulig

Søknader sendes til NOA, Maridalsveien 120, 0461 Oslo, og må være oss i hende innen 4. oktober.

Nærmere informasjon: Daglig leder Gjermund Andersen: Telefon (mandag – torsdag kl 1230 – 1600): 2238 3520.

Sjekk våre miljø@ker:

NORWAY SEAFOODS ASA

NORGES BONDELAG

Fakta og nyheter fra norsk landbruk:

www.bondelaget.no

Miljørapporten og mer om miljø;
www.hydro.com

SAS

www.sas.no

Varsler aksjoner mot genmat

Organisasjonene i Nettverk for mat og miljø ruster til kamp mot mat fra genmanipulerte organismer. Nå blir lokale aksjonssgrupper mobilisert.

N&M Bulletin
RUTH SCHUKALLA

150 lokale kontaktpersoner over hele landet skal sørge for å spre informasjon til forbrukere.

– Det kan også bli aksjoner i butikken dersom matvarer viser seg å inneholde genmodifisert materiale. Klistremerkene «Genmat - nei takk!» kan brukes på kort varsel til å brennmerke genmat i hyllene og advare forbrukerne, sier Dag Endal i Nettverk for mat og miljø. Forbrukerne får en mulighet til å velge bort genmanipulert mat. Genmaten er usikker, uønsket og unødvendig, mener han.

– Vi har ikke bedt om å få genmaten. Norske forbrukere sier tvert imot at de ikke ønsker genmat. Genmaten er verken sunnere eller tryggere enn maten vi allerede har! Genmaten er ikke kommet som en følge av etterpørsel. Den presses på oss av de store multinasjonale selskapene som bare er ute etter økt profitt, sier de femten organisasjonene i Nettverk for mat og miljø i en pressemelding.

Skal avsløre genmaten

I dag har ingen oversikt over genmat på det norske markedet. Ifølge norsk regelverk skal produkter som inneholder mer enn to prosent genmodifisert vare være merket. Statens Næringsmiddeltilsyn skal overvåke at merkereglene blir overholdt. Likevel er det tidligere funnet en rekke umerkede produkter over to-prosentgrensen. I tillegg har man funnet matvarer med spor (mindre enn to prosent) av genmodifiserte råvarer. Akkurat nå har man ifølge Endal ingen mistanker rettet mot et bestemt produkt.

– Antakelig finnes det et eller

annet produkt som inneholder mat fra genmanipulerte organismer, men foreløpig mangler vi bevis, sier Dag Endal til N&M Bulletin.

Miljøheimevernet jobber nå med å følge opp produsenter som er avslørt i tidligere tester. Ikke alle har svart ennå, men de fleste sier at de ikke vil ha genmat. Organisasjonen har også utarbeidet en svarteliste over genmat som er under revidering. Det finnes ifølge Endal flere metoder for å avsløre genmat:

– Det kan hende at genmat blir importert ved en feiltakelse. Da er det antakelig merket med et utenlandsk merke for genmat. Vi kan også få kjennskap til at et produkt som er merket i for eksempel USA, ikke er merket her. Når vi har fått mistanke om et produkt, kan vi enten be Statens Næringsmiddeltilsyn om å teste produktet eller bestille en analyse selv, sier Endal.

Krever tenkepause

Organisasjonene i Nettverk for mat og miljø krever et midlertidig forbud på ti år, et såkalt moratorium, mot produksjon og salg av genmat i Norge. Også EU har nylig annonsert at de vil ta en tenkepause noen få år framover.

– I dag har ingen forskere oversikt over hva som skjer med natur og mennesker når de endrer genmaterialet i planter og dyr. Det som finnes av forskning er stort sett kontrollert av industrien og hemmeligholdt for allmenheten, sier Miljøheimevernets Dag Endal på vegne av Nettverket.

Han mener vi bør bruke tenkepausen til å skaffe mer kunnskap:

– Det må settes av midler fra myndighetenes side til uavhengig forskning. Det er uakseptabelt at forskning på genmat skal være bedriftshemmeligheter for noen, sier han ■

Dette er organisasjonene bak «Nei til genmat»:

- Norges Kvinne- og Familieforbund
- Natur og Ungdom
- Norsk senter for økologisk landbruk
- Norges Bondekvinneklubb
- Dovrefjellaksjonen
- Framtiden i våre hender
- GATT/WTO-kampanjen
- Norges Bondelag

- Norsk Bonde- og Småbrukarlag
- Miljøheimevernet
- Norges Naturvernforbund
- Norsk Økologisk Landbrukslag
- Norske 4H
- Norske Kvinners Sanitetsforening
- Økoprodusentene

Smertefull død for hund, rev og grevling

Svenske ulvehatere vil utrydde ulven ved å forgifte kjøtt med glykol. I stedet tar de livet av hunder, rev og grevling.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

En anonym gruppe ulvemotstandere i Sverige påstår de har lagt

ut forgiftet kjøtt i nordlige deler av Värmland. I et brev til det svenske Naturvårdsverket uttaler gruppen at de på denne måten vil utrydde all ulv. Men det er ikke

ulv, men rever og hunder som lider en lang og smertefull død etter å ha spist av det glykol-forgiftede kjøttet.

Ifølge jaktkonsulent Gunnar Glöersen i Värmland er ulven det dyret som løper minst risiko ved ulvehaternes uloveiligheter.

– Ulven dreper sitt eget bytte.

Hunder, rever og grevlinger risikerer å bli forgiftet, sier han til Jaktmarker & Fiskevatten.

Glykol forårsaker en lang og smertefull død. En tre år gammel jakthund som spiste forgiftet kjøtt i mars, døde to måneder senere, ifølge Nya Wermlands Tidningen. ■